

Самооцінка керівника закладу освіти щодо розвитку власних навичок роботи у мережі інтернет

Метою даної статті є висвітлення результатів досліджень, які були проведені у 2014-2016 рр. і були спрямовані на визначення рівня розвитку навичок роботи керівника закладу середньої освіти у мережі Інтернет та надання рекомендацій щодо розробки відповідних навчальних дисциплін для потреб Програми підвищення кваліфікації керівників закладів середньої освіти. Для реалізації мети були поставлені наступні завдання: презентувати, порівняти та проаналізувати отримані результати досліджень за три роки; надати рекомендації щодо розробки та запровадження навчальних дисциплін під час курсів з підвищення кваліфікації керівників закладів середньої освіти.

Презентація та аналіз результатів дослідження. У березні 2014 р. нами було проведено опитування серед учасників курсів підвищення кваліфікації керівників закладів середньої освіти м. Києва під час проведення підсумкової конференції по закінченню річних курсів. У 2015 р. та 2016 р. нами були проведені повторні опитування цієї ж категорії працівників в тих же умовах. У даній статті ми наводимо результати дослідження за три роки та порівнюємо їх між собою.

Перше, що потрібно взяти до уваги, до категорії «керівник закладу середньої освіти» ми відносимо директорів шкіл різного типу та їх заступників. Друге, в опитуваннях брала участь різна кількість респондентів: у 2014 р. – 271 особа; у 2015 р. – 294 особи; у 2016 р. – 171 особа. Це пов'язано з тим, що різна кількість слухачів була на курсах підвищення кваліфікації. Опитування охоплювало заклади освіти всіх районів Києва та різні вікові групи учасників, що дозволяє зробити висновки щодо розвитку тих чи інших тенденцій.

Третє, кожного року слухачам курсів підвищення кваліфікації керівників закладів середньої освіти пропонується самостійно обирати дисципліни для вивчення. У блоці дисциплін щодо ІКТ грамотності було запропоновано дисципліни, пов'язані з розвитком навичок роботи з офісними програмами (MS Word, MS Excell, MS PowerPoint), з електронною поштою, роботи у мережі Інтернет. Крім того, керівникам пропонувалося відвідування занять в рамках соціального проекту «З Києвом і для Києва» у вихідні дні, де викладачі та студенти Університету в якості волонтерів викладали ці ж самі дисципліни. Таким чином, кожний, хто бажав розвинути навички роботи з комп'ютером, мав для цього можливість, чи то у будній, чи то у вихідний день.

Четверте, дослідження проводилося у кінці кожного річного циклу Програми підвищення кваліфікації керівників закладів середньої освіти.

Отже, респондентам було запропоновано відповісти на анкету, де серед інших були запитання, які стосуються самооцінки рівня сформованості навичок діяльності керівника закладу освіти у мережі Інтернет. На запитання: «Як часто Ви користуєтеся мережею Інтернет?» були дані наступні відповіді (див. таблицю 1):

Таблиця 1.

Частота користування мережею Інтернет

	2014	2015	2016
дуже часто	67,2 %	64,63 %	77,3 %
часто	25,4 %	27,89 %	20,86 %
рідко	7,4 %	7,48 %	1,84 %

На основі таблиці побудуємо графік (див. рис. 1):

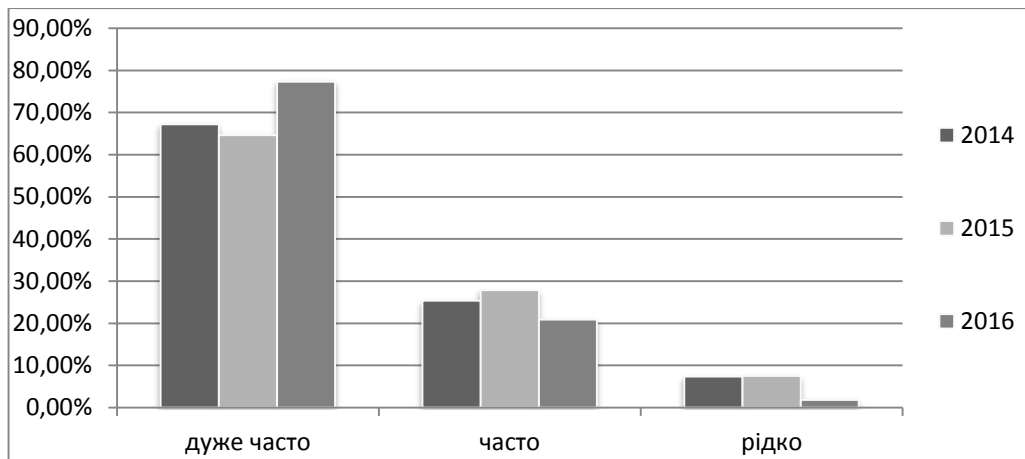

Рис. 1. Використання мережі Інтернет у діяльності керівника закладу освіти

Перше, що потрібно відзначити, що нема жодного керівника, який би не користувався мережею Інтернет в тій чи іншій мірі. Друге, відсоток тих, хто дуже часто і часто користуються мережею Інтернет, складає від 92 % до 98 %. Третє, відсоток тих, хто постійно користується мережею Інтернет у своїй діяльності зріс на понад 10 % у порівнянні з минулими роками. А відсоток тих, хто рідко користується мережею Інтернет зменшився до менше 2 %. Таким чином, констатуємо, що діяльність керівника школи потребує повсякчасного використання і змушує до удосконалення навичок роботи у мережі Інтернет.

На запитання: «Які завдання Ви реалізуєте під час роботи у мережі Інтернет?» отримані наступні відповіді (див. таблицю 2):

Таблиця 2.
Зміст робіт у мережі Інтернет

	2014	2015	2016
листуюся електронною поштою	90 %	89,58 %	93,87 %
читаю новини	92,9 %	94,27 %	95,71 %
знайомлюся із законодавством	85,9 %	87,24 %	90,18 %
організую своє дозвілля	63,8 %	69,53 %	66,87 %
відвідую сайти центральних та місцевих органів влади	84,8 %	84,38 %	88,34 %
інше	28,7 %	26,3 %	11,66 %

На основі таблиці побудуємо графік (див. рис. 2):

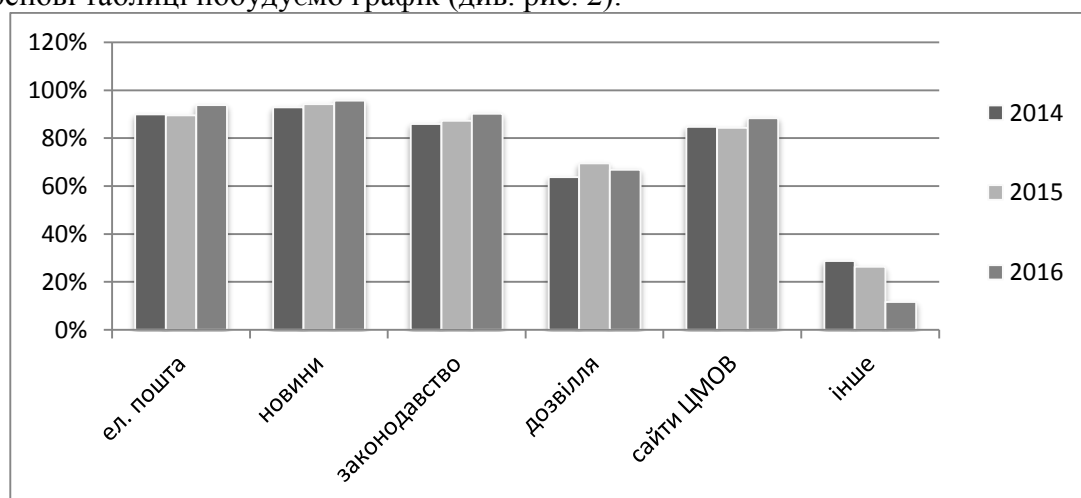

Рис. 2. Завдання, які керівник реалізує під час роботи у мережі Інтернет

Результати розподіляються доволі рівномірно, немає великого розриву між показниками, що свідчить про те, що ці дії набули регулярного та сталого характеру. Питання лише в тому, як часто протягом дня, тижня виконуються ті чи інші дії. Фактично кожного дня керівник ЗНЗ перевіряє свою поштову скриньку, читає новини, відвідує сайти центральних та місцевих органів влади, слідкує за змінами у законодавстві.

Майже третина від опитаних керівників у 2014 р. готувалися до проведення уроків, шукаючи корисні матеріали у мережі Інтернет, а для опитаних у 2016 р. це стало не настільки актуальним. Дві третини від опитаних організовує власне дозвілля у мережі Інтернет.

На жаль, в анкеті не було варіанту відповіді про роботу у соціальних мережах керівників шкіл. Думається, що ця діяльність у відповідях респондентів розподіляється між «читаю новини», «організовує своє дозвілля» та «інше». Хоча, виходячи з сьогоденної ситуації, коли виявилися забороненими в Україні ряд соціальних мереж з Російської Федерації, такі дані були б дуже затребуваними і цікавими як для дослідників, так і для практиків державного управління.

На запитання: «Працюючи у мережі Інтернет, Ви як правило:» респонденти відповіли (див. таблицю 3):

Таблиця 3.
Спосіб навігації у мережі Інтернет

	2014	2015	2016
користуєтеся обмеженою кількістю сайтів	60,1 %	63,28 %	59,51 %
відвідуєте сайти у хаотичній послідовності	12,1 %	8,33 %	9,2 %
користуєтеся великою кількістю електронних адрес	19,1%	23,18 %	31,9 %
починаєте роботу з порталу	42 %	39,06 %	35,58 %
інше	7 %	5,99 %	2,45 %

На основі таблиці побудований графік (див. рис. 3):

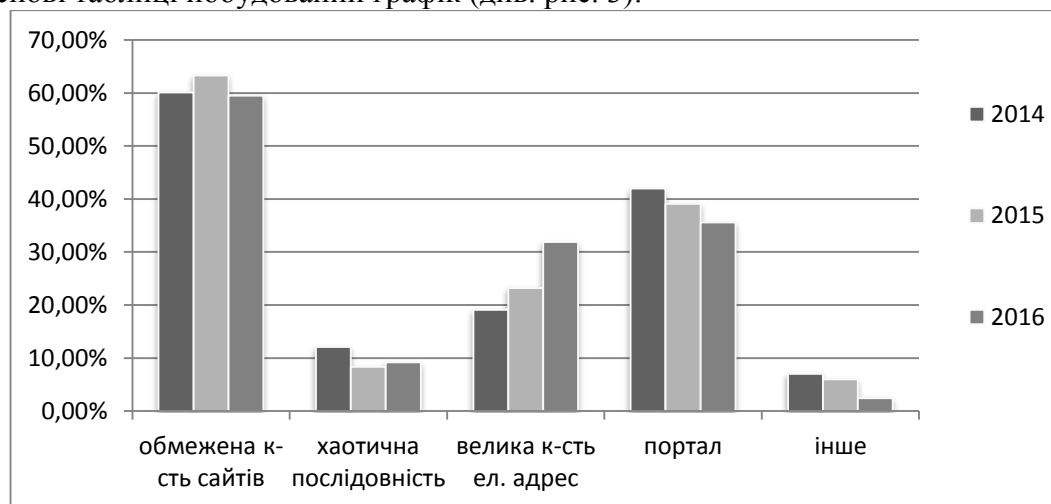

Рис. 3. Спосіб навігації керівника закладу середньої освіти у мережі Інтернет

Практично всі показники співмірні між собою, за виключенням одного. Якщо у 2014 р. лише 19 % респондентів відчували потребу та мали допитливість до широкомасштабної навігації у мережі Інтернет, то у 2016 р. цей показник зріс до майже 32 %. Це говорить про те, що користувач став більш досвідченим та впевненим у собі, здатним до самостійних кроків, не потребуючи допомоги з боку сторонніх осіб.

Констатуємо великий відсоток респондентів за всі роки дослідження, які користуються обмеженою кількістю сайтів. Крім того, керівники у недостатній мірі використовують та навчені працювати з пошуковачами.

На запитання: «Якими пристроями Ви користуєтесь?», були отримані наступні відповіді (див. таблицю 4):

Таблиця 4.
Пристрої, якими користуються керівники

	2014	2015	2016
настільний комп'ютер	83,7 %	88,02 %	84,21 %
ноутбук	61,5 %	67,19 %	82,46 %
нетбук	17,7 %	25,78 %	21,05 %
планшет	34,3 %	45,57 %	43,27 %
смартфон	31 %	45,31 %	55,56 %

На основі таблиці побудований графік (див. рис. 4):

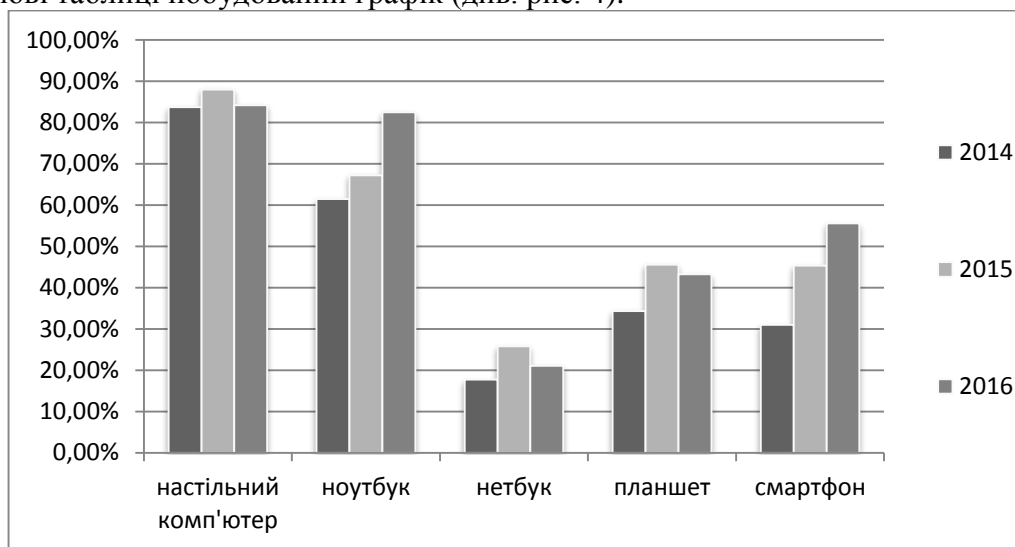

Рис. 4. Пристрої, які використовуються керівниками у своїй діяльності

Дані засвідчили, що керівник школи як правило на роботі використовує настільний комп'ютер, а вдома має як мінімум ноутбук для роботи і дозвілля. Хоча кількість ноутбуків у використанні керівниками на робочому місці зростає.

Звертає увагу стрімке зростання у респондентів кількості ноутбуків та смартфонів, що свідчить про те, що ці гаджети стають доступними для споживача, а також керівники надають перевагу мобільності і сучасності. Більше третини респондентів мають планшети та більше половини – смартфони, що говорить про достатньо високий рівень охоплення сучасною технікою і готовності керівника працювати з нею. Крім того, маючи нетбук, планшет чи смартфон, керівник вже зорієнтований на роботу у мережі Інтернет. Тому з великою долею вірогідності можна стверджувати, що як мінімум чверть респондентів є досвідченими користувачами як комп'ютерної техніки, так і мають розвинуті навички роботи у мережі Інтернет.

У 2016 р. двадцять осіб дали відповідь, що користуються всіма запропонованими в анкеті пристроями. 21,05 % учасників опитування користуються чотирма пристроями, 28,65 % - трьома пристроями. І лише 15,2 % респондентів користуються лише одним пристроєм. Можемо з великою долею вірогідності допустити, що це стосується користування настільним комп'ютером на робочому місці, а це значить, що практично кожний п'ятий керівник школи користується комп'ютерною технікою вимушено і не має бажання еволюціонувати в цьому напрямку.

Виходячи з попереднього, було цікаво провести самоаналіз керівника закладу середньої освіти щодо його рівня володіння ІКТ і порівняти з отриманими даними. У 2015-2016 рр. в анкетах були запитання на самооцінку: «Визначте Ваш рівень володіння ІКТ» (див. таблицю 5):

Таблиця 5

Рівень володіння ІКТ: самоаналіз керівника

	2015	2016
високий	18,75 %	21,64 %
достатній	51,04 %	70,18 %
низький	11,2 %	2,92 %
не визначилися	19,01 %	5,26 %

На основі таблиці побудуємо графік (див. рис. 5):

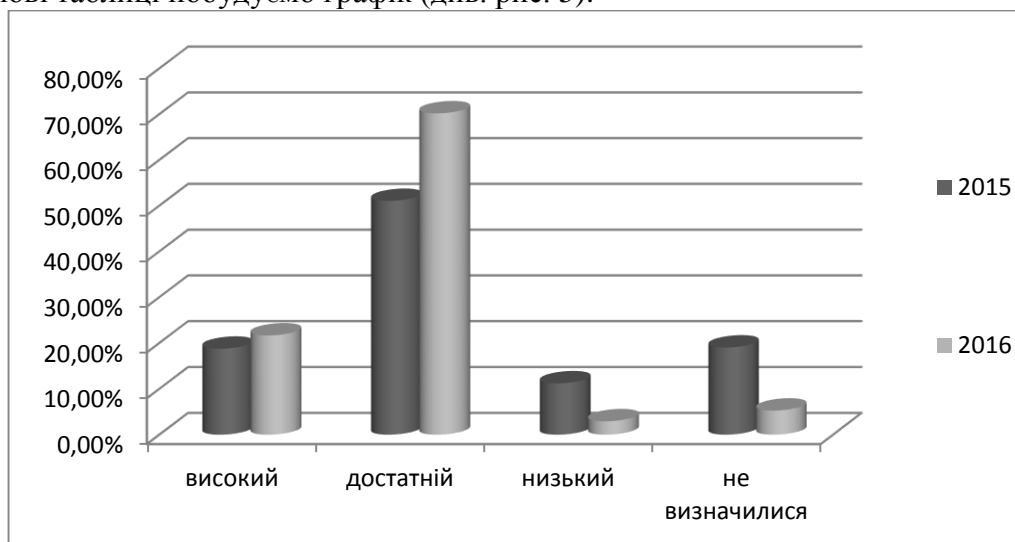

Рис. 5. Самооцінка керівника щодо рівня володіння ІКТ

Таким чином, можна з впевненістю констатувати, що рівень критичності респондентів при відповіді на дане запитання був занижений. Як ми допустили у вище наведеному, майже кожний п'ятий керівник школи користується комп'ютерною технікою вимушено, не тому, що є потреба, а тому що вимагають. Бажання розвивати себе в цьому напрямку не є очевидним. А кількість респондентів, які не визначилися з відповіддю на запитання, або констатували, що мають низький рівень володіння ІКТ, трохи перевищує 8 %.

Тим не менш, маємо позитивну динаміку. Кількість осіб, які оцінюють свій рівень володіння ІКТ як високий і, особливо, як достатній суттєво збільшується. Можемо зробити висновок, що комп'ютерна безграмотність серед керівників закладів середньої освіти в цілому подолана. Це дає нам підстави відмовитися на курсах підвищення кваліфікації для керівників закладів середньої освіти від дисциплін, які спрямовані на вивчення офісних програм та роботи з електронною поштою тощо. І перейти до вивчення дисциплін більш складного рівня.

На запитання: «Які завдання у закладі освіти є актуальними для виконання за допомогою ІКТ?», були отримані наступні відповіді (див. таблицю 6):

Таблиця 6.

Завдання для реалізації на основі ІКТ

	2015	2016
створити сайт школи	57,03 %	73,62 %
створити електронний журнал	38,28 %	44,79 %
створити електронну бібліотеку	55,99 %	58,28 %
реалізація контролю за матеріальними ресурсами	34,38 %	42,94 %
створити електронний відділ кадрів	44,01 %	49,08 %
створити пропускну систему в школі	47,4 %	47,85 %
інше	4,17 %	6,13 %

На основі таблиці побудуємо графік (див. рис. 6):

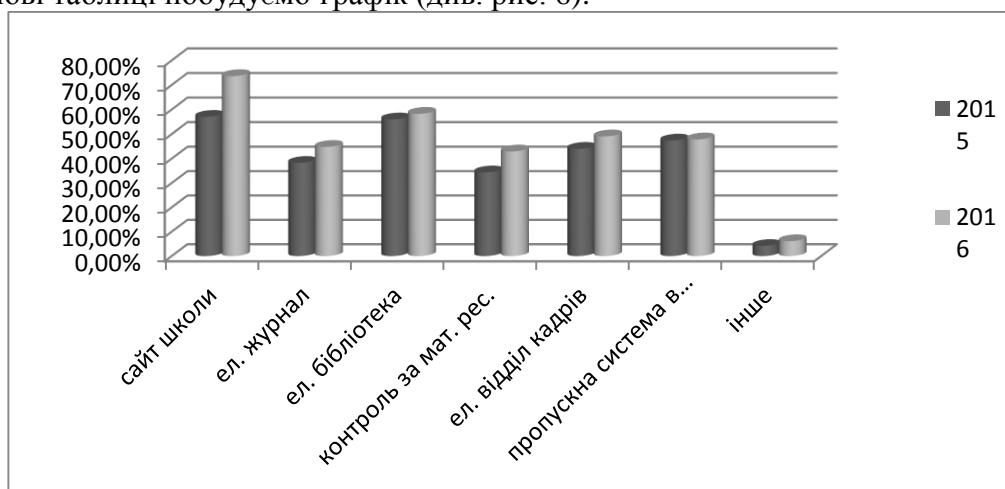

Рис. 6. Завдання перед керівником для реалізації у школі на основі ІКТ

Відмічаємо, що суттєво зросла кількість керівників школи, які усвідомлюють важливість розробки та функціонування сайту закладу середньої освіти. Констатуємо, що майже половина респондентів розуміє необхідність запровадження ІКТ у діяльність закладу середньої освіти та підтримує ідею розробки та впровадження інформаційних систем. При цьому керівнику важко визначитися з вимогами до функціоналу та ефективності інформаційних систем. Він не володіє технологіями впровадження інформаційних систем у діяльність школи.

Висновки. Динаміка показників опитування серед керівників закладів середньої освіти, які у 2013-2016 рр. підвищували свою кваліфікацію на курсах у стінах Київського університету імені Бориса Грінченка, переконливо свідчать про зростання їхнього рівня ІКТ-компетентності. Керівники в більшості своїй стали впевненими користувачами комп'ютерної техніки та усвідомлюють можливості, які надає мережа Інтернет для адміністративної, педагогічної та дозвільневої діяльності. Ті завдання, які керівники закладів середньої освіти реалізують у мережі Інтернет, дозволяють їм вдосконалювати свої інформаційні та комунікаційні компетентності, розвивати навички орієнтації в інформаційному просторі та використовувати інформаційні продукти та послуги у повсякденній діяльності. Керівнику в переважній більшості є доступною сучасна комп'ютерна техніка, така як ноутбук, смартфон, планшет тощо.

Результати дослідження свідчать, що адміністраторам курсів підвищення кваліфікації керівників закладів середньої освіти, кафедрі управління, яка забезпечує викладання більшості дисциплін, потрібно зосередитися на розробці та викладанні таких дисциплін як «ІКТ компетентність керівника навчального закладу», «Управління інформаційними системами», «Проектний менеджмент у сфері ІКТ» та їм подібних.